

معاونت پژوهش‌های
کاربردی

سند

نظرات استدلالی

طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهاده‌ها (مرحله هفتم)

شماره مسلسل: ۴۰۳۲۰۲۷

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۶/۱۷

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح شفافیت قوای سه گانه، دستگاه‌های
اجرایی و سایر نهادها (مرحله هفتم)

تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۰۲/۱۰

کد خزانه: ۴۰۳۲۰۲۷

۱۴۰۲/۰۶/۱۷

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۳/۰۲/۲۹

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها

(مرحله هفتم)

درباره‌ی مصوبه

طرح «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها»، در تاریخ ۱۴۰۱/۳/۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در مورخ ۱۴۰۱/۳/۱۱، مفاد آن را واجد ایراد تشخیص داد. سپس مجلس در تاریخ ۱۴۰۱/۵/۱۱، اصلاحاتی را در مصوبه اعمال کرد. شورا بررسی مصوبه‌ی اعاده‌شده را در دستور جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۱/۶/۲ قرار داد و مجدداً مفاد آن را مبهم و واجد اشکال شناخت.

مجدداً مجلس در تاریخ ۱۴۰۱/۷/۲۰ اصلاحاتی را در مصوبه اعمال کرد. شورا پس از بررسی مصوبه در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۷، همچنان مفاد آن را واجد اشکال و ابهام دانست. در مرحله‌ی چهارم، مجلس در تاریخ ۱۴۰۱/۸/۱۷ اصلاحاتی را در مصوبه اعمال و در دو مورد بر نظر سابق خود اصرار ورزید. شورا پس از بررسی مصوبه‌ی اعاده‌شده در تاریخ ۱۴۰۱/۹/۲، با توجه به اصرار مجلس همچنان دو ماده از مصوبه را واجد اشکال دانست.

در مرحله‌ی پنجم، با توجه به اصرار مجلس در مرحله‌ی قبل و ارجاع موضوعات مورد اختلاف بین مجلس و شورای نگهبان به مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان در این مرحله ایراد یا ابهام جدیدی را متوجه مصوبه ندانست، اما هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، مطابق استجازه‌ی صورت‌گرفته از مقام معظم رهبری، برخی از مواد مصوبه را خلاف سیاست‌های کلی نظام تشخیص داد و بر همین مبنا مغایرت مصوبه با قانون اساسی از سوی شورای نگهبان در تاریخ ۱۴۰۲/۶/۱۳ به مجلس شورای اسلامی اعلام شد.

در مرحله‌ی ششم، مجلس شورای اسلامی در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۸ اصلاحاتی را در مصوبه اعمال کرد و شورا نیز پس از بررسی مصوبه‌ی اعاده‌شده در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۲۵ مفاد آن را مغایر با قانون اساسی و واجد ابهام دانست.

حال در مرحله‌ی هفتم، مجلس در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۳/۲/۱۰ اصلاحاتی را در مصوبه اعمال

و مصوبه را به موجب نامه‌ی شماره ۷۱۲۳ مورخ ۱۴۰۳/۲/۱۲ ارسال کرد. شورا با بررسی مصوبه در ۱۴۰۳/۲/۲۶، همچنان یکی از ایرادات خود را باقی دانست و نظر خود را از طریق نامه‌ی شماره ۱۰۲/۴۱۸۴۵ مورخ ۱۴۰۳/۲/۲۹ به اطلاع رئیس مجلس رساند.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح شفافیت قوای
سه گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها (مرحله هفتم)»

ماده ۲-

مشمولان این قانون موظفند حداکثر ظرف ۴ ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون، داده‌ها و اطلاعات ذیل را که مربوط به آن دستگاه می‌باشد، از طریق سامانه‌های مربوط به خود منتشر و در دسترس عموم قرار دهند:

الف- ...

تبصره ۱- ...

[تبصره «۲» ماده (۲) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

الف- عبارت «ب- دادستان کل کشور و یک نفر به انتخاب رئیس قوه قضائیه» جایگزین عبارت «ب- دو نفر به انتخاب رئیس قوه قضائیه» می‌شود.

ب- عبارت «(به عنوان عضو ناظر)» بعد از عبارت «ج- دو نفر از اعضا کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها به انتخاب مجلس شورای اسلامی» اضافه می‌شود.

ج- عبارت «به جز موارد فوق، در مواردی که به تقاضای بالاترین مقام دستگاه اجرایی همراه با دلایل مستند و مستدل و تشخیص هر یک از رؤسای قوای سه گانه انتشار داده‌ها و اطلاعات موضوع این ماده و مرتبط با آن دستگاه، مغایر مصالح عالی نظام باشد، تصمیم‌گیری در این خصوص حسب مورد صرفاً با رئیس قوه مربوط است.» حذف می‌شود.

د- عبارت «یا امنیت شخصی مانند امنیت عرض و حیثیت اشخاص» بعد از عبارت «یا مصالح عمومی» الحاق می‌گردد.

تبصره ۲- در صورتی که به تشخیص رئیس دستگاه اجرایی ذی‌ربط یا وزیر مربوط انتشار تمام یا بخشی از داده‌ها و اطلاعات موضوع این ماده مغایر امنیت ملی یا مصالح عمومی بوده یا امنیت شخصی مانند امنیت عرض و حیثیت اشخاص و یا ایجاد مخاطرات اقتصادی برای کشور نماید، رئیس دستگاه اجرایی ذی‌ربط یا وزیر مربوط ضمن ممانعت از

انتشار آن، مراتب را همراه با دلایل مستند و مستدل جهت تعیین تکلیف به کارگروه شش نفره که از اعضای ذیل تشکیل می‌شود، اعلام می‌نماید:

الف- وزیر اطلاعات و معاون حقوقی رئیس‌جمهور (به عنوان نمایندگان قوه مجریه)

ب- دادستان کل کشور و یک نفر به انتخاب رئیس قوه قضائیه

ج- دو نفر از اعضا کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها به انتخاب مجلس شورای اسلامی (به عنوان عضو ناظر)

جلسات کارگروه با حضور حداقل پنج نفر از اعضاء رسمیت می‌یابد و تصمیمات آن با رأی اکثریت معتبر است. این کارگروه موظف است حداکثر ظرف سه ماه در خصوص درخواست فوق اعلام نظر نماید. در صورت نیاز این مهلت برای دو ماه قابل تمدید است. عدم تصمیم‌گیری و اعلام نظر از سوی این کارگروه در مهلت مذکور، به منزله عدم تأیید درخواست تلقی شده و رئیس دستگاه ذی‌ربط یا وزیر مربوط موظف است نسبت به انتشار داده‌ها و اطلاعات موضوع این ماده اقدام نماید. _____

▪ دیدگاه مغایرت

شورا در مرحله‌ی قبل، ترکیب کارگروه مذکور در تبصره (۲) را به دلایلی همچون تجویز دخالت قوای مقننه و قضائیه در امور اجرایی، مغایر با بند (۱۰) اصل سوم، اصل (۵۷) و (۶۰) قانون اساسی شناخت. حال تنها اصلاحات صورت‌گرفته از سوی مجلس، تغییر عضویت «دو نفر به انتخاب رئیس قوه قضائیه» به عضویت «دادستان کل کشور و یک نفر به انتخاب رئیس قوه قضائیه» در بند (ب) و تصریح به «ناظر» بودن عضویت نمایندگان مجلس، ایراد مغایرت ترکیب کارگروه با بند (۱۰) اصل سوم مرتفع شده است، اما نظر به اینکه همچنان در ترکیب جدید نیز دخالت دیگر قوا در امور اجرایی تجویز شده است، ایراد سابق شورا در مورد مغایرت با اصول (۵۷) و (۶۰) قانون اساسی به قوت خود باقی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

مطابق حکم ذیل تبصره‌ی (۲) پیشین، در مواردی که به تقاضای بالاترین مقام دستگاه اجرایی و تشخیص هر یک از رؤسای قوای سه‌گانه، انتشار داده‌ها و اطلاعات مغایر مصالح

عالی نظام بود، تصمیم‌گیری صرفاً با رئیس قوه مربوط دانسته شده بود. شورا با توجه به اینکه در راستای اجرای این حکم ممکن بود موارد متعددی جهت تصمیم‌گیری به رؤسای قوای سه‌گانه و به خصوص رئیس‌جمهور ارجاع شود، این حکم را مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخت. حال که حکم مذکور به کلی از مصوبه حذف شده است، ایراد سابق شورا نیز منتفی شده است.

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) در تبصره‌ی (۲) سابق، در نظر گرفتن استثنای «مصالح عالی نظام» برای عدم انتشار اطلاعات، از آنجایی که عبارت «مصالح عالی نظام»، مفهوم روشنی نبود و تعریفی قانونی نیز از آن وجود نداشت، از سوی شورا واجد ابهام شناخته شد. حال با حذف عبارت مذکور از حکم ذیل تبصره‌ی (۲)، ابهام پیشین مرتفع شده است.

ب) مجلس شورای اسلامی در صدر تبصره‌ی (۲) سابق، برای عدم انتشار داده‌ها و اطلاعات، قیودی را از جمله مغایر «امنیت ملی یا مصالح عمومی» بودن در نظر گرفته بود. اما مشخص نبود عبارت «امنیت ملی یا مصالح عمومی کشور»، شامل تک تک افراد جامعه از جمله امنیت شخصی افراد مانند امنیت عرض و حیثیت اشخاص نیز می‌شد یا خیر که از این جهت از سوی شورا مورد ابهام شناخته شد. حال با اصلاح صورت گرفته از سمت مجلس شورای اسلامی و تصریح بر استثنای «امنیت شخصی مانند امنیت عرض و حیثیت اشخاص» در شمار موارد عدم انتشار داده‌ها و اطلاعات، ابهامی فوق رفع شده است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در ماده (۲)، علی‌رغم اصلاح به عمل آمده، ایراد مذکور در بند (۱-۱) نظر سابق شورا، نسبت به اصول (۵۷) و (۶۰) قانون اساسی کماکان به قوت خود باقی است.

***

ماده ۳-

مجلس شورای اسلامی، هیئت وزیران، شوراهای اسلامی شهر و روستا
هیئت عمومی و هیئت‌های تخصصی دیوان عدالت اداری، هیئت عمومی

دیوان عالی کشور، مراجع اختصاصی اداری و شوراهای موضوع این قانون موظفند مشروح مذاکرات خود را اعم از صحن و کمیسیون‌های تابع آن‌ها و آراء مأخوذه از اعضاء را به تفکیک اسامی موافق، مخالف، ممتنع و کسانی که در رأی‌گیری شرکت نکرده‌اند، حداکثر ظرف یک‌ماه در پایگاه اطلاع‌رسانی خود با قابلیت خوانش رایانه‌ای منتشر نمایند، مگر در مواردی که به موجب قانون اساسی و قوانین مربوط به هر یک از نهادهای مذکور در این قانون، تشکیل جلسه غیرعلنی یا رأی‌گیری مخفی پیش‌بینی شده باشد.

[در تبصره (۱) ماده (۳) عبارت «این ماده در مورد» جایگزین عبارت «نحوه شمول احکام این ماده بر» می‌شود.]

تبصره ۱- آیین‌نامه اجرایی این ماده در مورد شوراهای اسلامی شهرهای زیر بیست هزار نفر جمعیت و شوراهای اسلامی روستا مشتمل بر بازه زمانی انتشار اطلاعات موضوع این بند تا حداکثر شش ماه و کیفیت انتشار عمومی آن، حداکثر ظرف سه ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزیر کشور تصویب و ابلاغ می‌شود.

[در تبصره (۲) اصلاحی، عبارت «یا امنیت شخصی مانند امنیت عرض و حیثیت اشخاص» بعد از عبارت «یا مصالح عمومی» اضافه می‌شود.]

تبصره ۲- در مواردی که امنیت ملی یا مصالح عمومی یا امنیت شخصی مانند امنیت عرض و حیثیت اشخاص ایجاب نماید یا مخاطرات اقتصادی ایجاد شود به پیشنهاد رئیس یا یک‌سوم اعضاء و تصویب اکثریت اعضاء مشمولان این قانون، مشروح مذاکرات و آرای مأخوذه از اعضا منتشر نمی‌شود. در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی، اصل بر انتشار آراء نمایندگان است. در صورتی که انتشار آراء نمایندگان در خصوص مصوبات کمیسیون‌ها به تشخیص هیئت رئیسه کمیسیون و مصوبات صحن به تشخیص هیئت رئیسه کمیسیون و مصوبات صحن به تشخیص هیئت رئیسه مجلس، مغایر امنیت ملی یا مصالح عمومی یا امنیت شخصی مانند امنیت عرض و حیثیت اشخاص یا موجب مخاطرات اقتصادی تشخیص داده شود، از شمول این تبصره مستثنی است و در این صورت هیچ‌کس حق انتشار آراء مذکور را ندارد. آرای مأخوذه از هیئت رئیسه کمیسیون‌ها و

هیئت رئیسه مجلس برای تشخیص این موارد به تفکیک اسامی موافق، مخالف، ممتنع و کسانی که در رأی‌گیری شرکت نکرده‌اند، صرفاً برای اطلاع نمایندگان مجلس شورای اسلامی منتشر می‌شود.
تبصره ۳- ...

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) در صدر تبصره‌ی (۱) پیشین ذکر شده بود که آیین‌نامه اجرایی «نحوه شمول احکام این ماده» بر شوراها‌ی اسلامی شهرهای زیر بیست هزار نفر جمعیت توسط وزیر کشور به تصویب می‌رسد. اما روشن نبود منظور از تفویض تعیین «نحوه شمول احکام این ماده» به آیین‌نامه اجرایی چیست و روشن نبود آیین‌نامه‌ی اجرایی صرفاً قرار است احکام با ماهیت آیین‌نامه‌ای این ماده را تدوین کند و تغییری در دایره‌ی شمول آن ایجاد نمی‌شود یا این آیین‌نامه متضمن تغییر محتوایی این حکم خواهد بود. اکنون که در تبصره (۱) اصلاحی عبارت مذکور تغییر کرده و عبارت «آیین‌نامه اجرایی این ماده» جایگزین شده است، ابهام پیشین شورا در این خصوص مرتفع شده است.

ب) در تبصره‌ی (۲) سابق مانند تبصره (۲) پیشین ماده (۲) روشن نبود که منظور از رعایت «امنیت ملی یا مصالح عمومی» در عدم انتشار داده‌ها و اطلاعات، شامل موارد مربوط به امنیت و اطلاعات مربوط به تک‌تک شهروندان نیز بود یا خیر. حال از آنجایی که در متن اصلاحی صراحتاً عبارت «با امنیت شخصی مانند امنیت عرض و حیثیت اشخاص» ذکر شده، ابهام قبلی شورا منتفی شده است.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۳)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله‌العالی

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸)

تهران | خیابان شهید بهشتی
خیابان سرافراز | کوچه پنجم | پلاک ۱۱

www.ccri.ac.ir

کدپستی ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳
دبیرخانه ۰۲۱۸۸۵۳۳۴۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان